

РОЗВИТОК ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ЗАСОБАМИ ТЕХНОЛОГІЇ «DAILY 3»

DEVELOPMENT OF HEALTH-PRESERVING AND SOCIAL COMPETENCES OF PRIMARY SCHOOL PUPILS BY MEANS OF THE «DAILY 3» TECHNOLOGY

У статті розглянуто проблему розвитку здоров'язбережувальної та соціальної компетентностей учнів початкової школи в контексті реалізації технології «Daily 3». Наголошено на актуальності формування життєво важливих умінь і навичок молодших школярів у межах Концепції Нової української школи, яка передбачає інтеграцію інноваційних підходів, орієнтованих на розвиток особистості. Показано, що ефективна організація освітнього процесу потребує застосування таких педагогічних моделей, які поєднують навчальний і виховний потенціал, формуючи у здобувачів освіти уміння співпрацювати, дотримуватися правил здорового способу життя, раціонально організовувати власну діяльність. У статті здійснено аналіз наукових підходів до визначення сутності соціальної та здоров'язбережувальної компетентностей, що розглядаються як інтегральні характеристики особистості, які поєднують знання, цінності, уміння, соціальні навички та поведінкові прояви. Визначено, що технологія «Daily 3» (Щоденні 3) у навчанні математики має значний потенціал для комплексного формування зазначених компетентностей завдяки своїй структурі, що включає три етапи діяльності: «Математика самостійно», «Математика разом» і «Математичне письмо». Кожен із цих компонентів створює умови для розвитку самостійності, критичного мислення, культури письма, комунікативних умінь, відповідальності, а також сприяє підтримці психоемоційного й фізичного стану дитини. Зокрема, «Математика самостійно» забезпечує формування індивідуального темпу роботи та навичок саморегуляції, «Математичне письмо» розвиває логічне мислення, здатність аргументовано висловлювати позицію, дотримуючись норм письма й гігієни, а «Математика разом» формує уміння співпрацювати, розподіляти ролі, взаємодіяти у групі та розвиває соціальну відповідальність. Підкреслено, що інтеграція навчального змісту з елементами рухової активності, ігровими завданнями та індивідуалізованими підходами сприяє збереженню здоров'я учнів і підвищує їхню мотивацію до навчання. У результаті зроблено висновок, що використання технології «Daily 3» у процесі навчання математики є дієвим інноваційним засобом, який поєднує навчальну, виховну та розвивальну функції освіти, а також забезпечує цілісне формування ключових життєвих компетентностей молодших школярів.

Ключові слова: соціальна компетентність, здоров'язбережувальна компетентність, математична компетентність, здобувачі освіти, початкова освіта, Daily 3.

The article addresses the problem of developing health-preserving and social competences of primary school pupils in the context of implementing the «Daily 3» technology. The relevance of forming essential life skills among younger learners within the framework of the New Ukrainian School Concept, which emphasizes the integration of innovative approaches aimed at personality development, is highlighted. It is demonstrated that the effective organization of the educational process requires the use of pedagogical models that combine both instructional and educational potential, fostering in learners the ability to cooperate, follow healthy lifestyle rules, and manage their own activities effectively. The article analyzes scholarly approaches to defining the essence of social and health-preserving competences, which are considered as integral personal characteristics combining knowledge, values, skills, social abilities, and behavioral patterns. It is determined that the «Daily 3» technology in mathematics teaching has significant potential for the integrated development of these competences due to its structure, which includes three activity stages: «Math by Myself», «Math with Someone» and «Math Writing». Each of these components creates conditions for fostering independence, critical thinking, writing culture, communication skills, responsibility, as well as for supporting pupils' psycho-emotional and physical well-being. In particular, «Math by Myself» promotes the development of an individual work pace and self-regulation skills; «Math Writing» develops logical thinking and the ability to present and justify ideas in accordance with writing and hygiene standards; while «Math with Someone» nurtures teamwork, role distribution, group interaction, and social responsibility. It is emphasized that integrating learning content with physical activity, game-based tasks, and individualized approaches contributes to preserving pupils' health and increasing their motivation for learning. As a result, it is concluded that the use of the «Daily 3» technology in mathematics teaching is an effective innovative tool that combines instructional, educational, and developmental functions of education, ensuring the holistic formation of key life competences of primary school pupils.

Key words: social competence, health-preserving competence, mathematical competence, learners, primary education, Daily 3.

УДК 373.3.091.33:51]:316.613
DOI <https://doi.org/10.32782/ip/87.9>
Стаття поширюється на умовах
ліцензії CC BY 4.0

Коваленко К.М.,
асистент кафедри початкової освіти
Навчально-наукового інституту
педагогіки і психології Державного
закладу «Луганський національний
університет імені Тараса Шевченка»
(Полтава, Україна)

Постановка проблеми у загальному вигляді.

У контексті трансформаційних змін у сучасному суспільстві, що супроводжуються цифровізацією, оновленням змісту освіти відповідно до Концепції «Нова українська школа», особливої актуальності набуває розвиток життєвих навичок у здобувачів початкової

освіти. Визначальним чинником ефективного освітнього процесу є інтеграція інноваційних педагогічних технологій, зокрема мультимедійних засобів, елементів ігрового навчання, моделей соціально-емоційного розвитку, які спрямовані на формування ключових компетентностей, визначених

Державним стандартом початкової освіти [1]. Наразі особливу увагу привертає розвиток здоров'язбережувальної та соціальної компетентностей, що забезпечують формування у молодших школярів навичок відповідальної поведінки, ефективної взаємодії та усвідомленого ставлення до особистого фізичного й психоемоційного стану.

У зв'язку з цим у сучасному освітньому середовищі актуалізується потреба у впровадженні таких освітніх технологій, які поєднують формування здоров'язбережувальних умінь з розвитком соціальних навичок у єдиному педагогічному процесі. Попри наявність широкого спектра інноваційних підходів, питання цілісної інтеграції здоров'язбережувального та соціального компонентів залишається недостатньо опрацьованим у контексті початкової школи. Потребує подальшого теоретико-методичного обґрунтування та практичного впровадження така модель організації навчання, яка сприяє розвитку самостійності, емпатії, співпраці, відповідального ставлення до здоров'я та адаптації до соціуму. У цьому контексті перспективною видається технологія «Daily 3», потенціал якої як засобу розвитку зазначених компетентностей потребує глибшого вивчення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Поняття та шляхи формування здоров'язбережувальної та соціальної компетентностей здобувачів освіти проаналізовані в працях Н. Бібік, М. Вашуленка, М. Гончарової-Горянської, Н. Даценко, М. Докторович, Р. Лейчук, А. Мудрик, О. Отравенко, О. Пометун, Т. Смагіної, І. Тараненко та ін. Певні аспекти, щодо проблеми формування зазначених компетентностей здобувачів освіти молодших класів розглянуто у працях О. Антонової, О. Білоножко, С. Данилейко, В. Коваленко, О. Кононко, Н. Поліщук, О. Проценко, Г. Шукалюкта ін.

Дослідженням інноваційної технології «Daily 3» займалися Верховська В., Калюжка Н., Малиш Я., Муращенко О., Ніконенко Т., Ткачук О., Шпак В. та ін. Дослідження Ліби О. С. [5] та Мойсієнко І. В. [6] присвячені аналізу її впливу на формування навичок самостійної роботи, організованості та мотивації до навчання в початковій школі. Водночас, дослідження Павлик М. П. [8] і Потюк С. В. [9] наголошують на недостатньому вивченні комплексного впливу технології «Daily 3» на формування одночасно здоров'язбережувальних та соціальних компетентностей, та потребує подальших теоретичних і практичних розробок.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. У наявних дослідженнях розглядаються окремі аспекти розвитку соціальної взаємодії або здоров'язбереження, але відсутня цілісна модель, що поєднувала б ці сфери на основі інноваційної педагогічної технології. Перспективною є технологія «Daily 3», оскільки вона передбачає організацію освітньої діяльності,

що одночасно стимулює розвиток самостійності, співпраці, творчого підходу до навчання та усвідомленого ставлення до власного здоров'я. Водночас існує подвійна проблема: з одного боку, потреба обґрунтування цінності соціально-емоційного навчання та валеологічних підходів для розвитку базових життєвих компетентностей здобувачів освіти початкових класів у контексті НУШ; з іншого – як саме «Daily 3» може бути застосована як комплексний засіб формування зазначених компетентностей у початковій школі, а також, які методичні умови й критерії ефективності такого застосування.

Мета статті – теоретично обґрунтувати використання технології «Daily 3» як інтегративного засобу формування здоров'язбережувальної та соціальної компетентностей здобувачів освіти початкової школи в умовах Нової української школи.

Виклад основного матеріалу. Розпочнемо дослідження з визначення основних характеристик здоров'язбережувальної та соціальної компетентностей.

У Державному стандарті початкової освіти соціальна та здоров'язбережувальна освітня галузь розглядається як цілісна, інтегрована складова, спрямована на формування соціальної компетентності, інших ключових компетентностей, активної громадянської позиції, підприємливості, а також на розвиток самостійності здобувачів освіти. Особлива увага приділяється особистісній ідентифікації, засвоєнню моделей здорової та безпечної поведінки, збереженню власного здоров'я й здоров'я інших, досягненню добробуту та сприянню сталому розвитку [1].

На основі аналізу педагогічних досліджень з'ясовано, що соціальна компетентність має широкий спектр уявлень:

- соціальна компетентність – це складне переплетення умінь, знань і дій, орієнтованих та організованих відповідно до навколишньої соціальної реальності, які відкривають і забезпечують можливість самореалізації в заданій ситуації (М. Докторович);

- соціальна компетентність дитини – відкритість до світу людей, навички соціальної поведінки, готовність до сприймання соціальної інформації, бажання пізнати людей і робити добрі вчинки (Т. Поніманська);

- соціальна компетентність дитини є інтегральною якістю особистості, що складається з комплексу емоційних, мотиваційних, характерологічних особливостей і виявляється в соціальній активності та гуманістичній спрямованості особистості (Н. Гавриш)

- соціальна компетентність молодшого школяра – інтегративна характеристика особистості дитини, що відображає систему знань, умінь і навичок, які сформовані в процесі вивчення навчальних

предметів і є необхідними йому для моделювання своєї поведінки, уміння адекватно сприймати навколишню дійсність, будувати систему відносин і спілкування з оточенням (Проценко, 2014) [3].

Н. Сушик термін «здоров'язбережувальна компетентність» трактує як «здатність активізувати, мобілізувати, ефективно застосувати інтегровану сукупність здоров'язбережувальних компетенцій у визначених умовах задля досягнення повного фізичного, психічного, духовного, соціального благополуччя особистості» [10, с. 181]. Дорож І. А. та Ковальчук А. Ф. зазначають, що здоров'язбережувальна компетентність являє собою: інтегративну якість особистості, у тому числі сукупність знань про людину та її здоров'я, здоровий спосіб життя; мотиви, що мають екологізберігаючу спрямованість щодо ставлення до себе та навколишнього світу, спонукають до ведення здорового способу життя; потреба в опануванні способів збереження власного здоров'я через орієнтир на самопізнання та самореалізацію [2, с. 46].

Аналіз науково-методичних джерел засвідчив багатовимірність підходів до визначення сутності соціальної та здоров'язбережувальної компетентностей, які розглядаються як інтегративні особистісні характеристики, що охоплюють знання, уміння, цінності та поведінкові прояви. Узагальнюючи наукові погляди, можна стверджувати, що зазначені компетентності є необхідною основою для формування гармонійної, активної, соціально відповідальної особистості молодшого школяра. З огляду на це, доцільним є звернення до сучасних педагогічних технологій, зокрема – до технології «Щоденні 3», що потребує детального розгляду.

«Щоденні 3» – педагогічна технологія навчання математики, яку розробили вчителі Гейл Боші та Джон Мозер, мета якої в зацікавленні здобувачів освіти математикою, розвитку критичного мислення, математичного мовлення, здатності працювати самостійно, розвивати витривалість, наполегливість, відповідальність та вміння працювати в команді [3, с. 317]. «Щоденні 3» (математика) – це щоденна діяльність, виконуючи яку діти навчаються бути самостійними під час математики, в той час, як учитель має можливість працювати з учнями індивідуально та у малих групах [7, с. 86].

Підґрунтям використання «Щоденні 3» є: довіра та повага, спільність, вибір, відповідальність, дослідження інтелекту, переходи як паузи для інтелекту та тіла, 10 кроків до самостійності [7, с. 86].

Кожен із зазначених елементів виконує важливу функцію у формуванні сприятливого освітнього середовища. Довіра та повага між учителем і здобувачами освіти є фундаментом, на якому ґрунтується взаємодія в класі, а створення атмосфери спільноти сприяє розвитку відповідальності, взаємопідтримки та доброзичливості. Надання молодшим школярам права вибору стимулює внутрішню мотивацію та відчуття автономії

у навчанні. Важливу роль відіграє і розвиток відповідальності – учні навчаються контролювати свою поведінку, самостійно працювати з матеріалами й дотримуватись порядку. Урахування вікових особливостей пізнавальної діяльності через оптимальне дозування навчальних навантажень дозволяє підтримувати ефективну роботу. Переходи між видами діяльності виконують роль інтелектуального й фізичного перепочинку, що забезпечує кращу засвоюваність матеріалу та загальний добробут дитини [7].

Основними компонентами (етапами, видами діяльності) ротаційної моделі «Щоденні 3» є: 1) Математика самостійно; 2) Математика разом; 3) Математичне письмо, кожен з яких триває по 20 хв [7]. Саме через призму цих трьох видів діяльності можливо розглянути ефективність технології у розвитку соціальної та здоров'язбережувальної компетентностей молодших школярів.

«Математика самостійно» – вид діяльності, який може реалізовуватися як безпосередньо під час уроку, так і у вільний час протягом навчального дня. Здебільшого це математичні ігри, під час яких діти можуть використовувати будь-який матеріал в класі: конструктор LEGO, палички, картки, математичні розмальовки, грошові знаки, природні матеріали [3, с. 317]. Вчитель самостійно визначає оптимальний момент для організації такої активності, а учень обирає той тип математичних вправ чи ігор, які йому найбільше цікаві.

У процесі виконання завдань під час «Математика самостійно» здобувачі освіти працюють індивідуально, самостійно обираючи матеріал і спосіб виконання вправи, що дає змогу організувати власний темп роботи, робити короткі паузи за потреби та регулювати рівень складності завдань. Такий підхід сприяє формуванню у дітей уміння слухати свій організм, правильно розподіляти сили й уникати перевтоми, що є важливими складовими здоров'язбережувальної компетентності.

Для підтримки фізичного та психоемоційного стану молодших школярів учитель може пропонувати завдання з елементами руху: пошук математичних прикладів у різних куточках класу, розташування карток у правильному порядку на дошці чи підлозі, виконання обчислень під час невеликих фізкультхвилин. Використання природних матеріалів або яскравих ігрових засобів робить завдання більш захопливими, знімає напруження, активізує увагу й стимулює інтерес до навчання. У такий спосіб «Математика самостійно» поєднує розвиток математичних умінь із турботою про здоров'я здобувача освіти.

«Математичне письмо» – це час, коли здобувачі освіти виражають свої думки і розуміння, працюючи над певними математичними завданнями або математичним змістом: виразами, задачами, а інколи створюючи власні завдання. За такої діяльності відбувається розвиток соціальної

компетентності, адже молодші школярі навчаються чітко й логічно висловлювати власні думки в письмовій формі. Записуючи значення виразу чи розв'язок задач, діти вчаться аргументовано пояснювати хід своїх міркувань, використовувати математичну термінологію та дотримуватися правил культури письма, що формує здатність донести власну позицію, поважати вимоги спільноти (правильність запису, охайність, зрозумілість), а також розвиває навички самоорганізації та відповідальності ставлення до освітньої діяльності.

Щодо здоров'язбережувальної компетентності, то «Математичне письмо» сприяє розвитку уміння працювати в оптимальному темпі, правильно організовувати робоче місце й дотримуватися гігієнічних норм письма. Учитель може наголошувати на необхідності робити невеликі перерви під час письмової роботи, стежити за поставою, відстанню до зошита чи дошки, а також проводити короткі вправи для зняття напруги очей і рук. Такі прості елементи дозволяють молодшим школярам не лише ефективно засвоювати математичний матеріал, а й формувати стійкі навички турботи про власне здоров'я в освітньому процесі.

«Математика разом» передбачає організацію колективної або групової діяльності здобувачів освіти із застосуванням різноманітних маніпулятивних предметів та інтерактивних завдань, що забезпечує активне включення учнів у освітній процес. Такий вид роботи занурює молодших школярів у кінестетичну практику, коли математичні операції виконуються із використанням наочних та ігрових засобів: паличок Кюізенера, лічильних кубиків, тематичних карток, грошових знаків, настільних ігор чи спеціальних інструментів для лічби (наприклад, абак). Подібна діяльність сприяє формуванню глибшого розуміння математичних понять через безпосередні дії з предметами, а також активізує увагу, мислення й пам'ять здобувачів освіти. У процесі виконання завдань молодші школярі взаємодіють у парах або малих групах, розподіляють ролі, обговорюють стратегії виконання вправ і спільно знаходять оптимальні рішення, що розвиває навички ефективної комунікації, вміння слухати та аргументовано відстоювати власну позицію. Крім того, такий формат організації навчання формує соціальну відповідальність, толерантність, готовність до співпраці та вміння працювати на спільний результат, що є складовими соціальної компетентності молодших школярів.

Висновки. Тобто, технологія «Щоденні 3» у навчанні математики молодших школярів є ефективним засобом інтегрованого розвитку як соціальної, так і здоров'язбережувальної

компетентностей. Організація діяльності у форматі «Математика самостійно», «Математичне письмо» та «Математика разом» створює умови для індивідуальної роботи, самовираження й колективної взаємодії, що сприяє формуванню відповідальності, уміння співпрацювати та раціонально організовувати власний освітній процес. Поєднання математичного змісту з руховою активністю, дотриманням гігієнічних норм та ігровими формами роботи забезпечує підтримку фізичного й психоемоційного стану дітей, водночас підвищуючи їхню мотивацію до навчання. Таким чином, технологія «Daily 3» постає як інноваційна технологія, яка здатна гармонійно поєднати навчальні завдання з формуванням ключових життєвих компетентностей.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Державний стандарт початкової освіти. Затверджено постановою Кабінету Міністрів України 21 лютого 2018 р. № 87. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF#Text>
2. Дорож І. А., Ковальчук А. Ф. Формування здоров'язбережувальної компетентності молодших школярів в освітньому процесі НУШ. *Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Серія «Психолого-педагогічні науки»*. 2023. № 1. С. 43-53
3. Калюжка Н. С. Використання технології «Щоденні 3» на уроках математики у закладах початкової освіти. *Innovative trends in science, practice and education: the VII International Scientific and Practical Conference* (February 22-25, 2022, Munich, Germany). С. 317-319.
4. Козак О. В. Розвиток соціальної компетентності молодших школярів засобами інтерактивних технологій. *Вісник Черкаського університету. Педагогіка*. 2021. № 3 (371). С. 65-71.
5. Ліба О. С. Використання технології «Daily 3» у початковій школі як засіб розвитку самостійності учнів. *Педагогічна освіта і наука*. 2022. № 24 (2). С. 88-94.
6. Мойсієнко І. В. Технологія «Daily 3» в організації навчального процесу в початковій школі. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова*. 2023. № 25(3). С. 120-128.
7. Нова українська школа: poradnik dla vchytelja / Під заг. ред. Бібік Н. М. К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с.
8. Павлик М. П. Педагогічні умови впровадження технології «Daily 3» в освітній процес початкової школи. *Педагогічні науки: теорія, історія, інновації*. 2021. № 19(4). С. 56-62.
9. Потюк С. В. Інноваційні технології в початковій школі: аналіз ефективності. *Наука і освіта*. 2022. № 3(51). С. 77-83.
10. Сушик Н. Формування здоров'язбережувальної компетентності особистості у реалізації технологій соціального виховання дітей підліткового та юнацького віку. *Інноваційна педагогіка*. 2021. Вип. 32. Т. 1. С. 180-183.

Дата першого надходження рукопису до видання: 22.09.2025
 Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 31.10.2025
 Дата публікації: 20.11.2025